

Проблема Горині—проблема виживання

Проблема Горині з локальною вже давно переросла в регіональну.

Сьогодні в зоні впливу Гоцанського підземного водозабору для м. Рівного знаходяться поки що п'ять районів області: Гоцанський, Рівненський, Корецький, Острівський, Здолбунівський. Концентрований відбір, 55 тисяч кубічних метрів на добу підземних вод, сформував депресійну воронку на площі, яка перевищила 120 квадратних кілометрів.

А якщо врахувати гідрогеологію басейну р. Горинь, думаю, що при введенні в дію другої черги водозабору (ще 40 тис. кубічних метрів на добу) географія його впливу значно розшириться і буде відчутно впливати на всі сторони людської життєдіяльності в регіоні, починаючи з розвитку сільського господарства, соціального розвитку села, і накінець, взагалі умов виживання.

Одним словом, водний фактор вже сьогодні є визначальним у розвитку продуктивних сил нашого краю, а оскільки регіон відноси-

ться до аграрного, то все необхідно зробити компетентно, професійно і розсудливо для того, щоб захистити наші села від можливих негативних наслідків.

І вихід є. Проблемою Горині займають останні одинадцять років, запропоновані мною заходи вже реалізуються в життя, але, на жаль, дуже повільно, а відбір води в 55 тис. кубічних метрів на добу здійснюється щоденно.

На сьогодні розпочато будівництво одного з п'яти шлюзів, які мають бути збудовані в заплаві р. Горинь від Томахова до Шубкова. Крім того, необхідно реконструювати і побудувати 40 ставків і водосховищ, 12 насосних станцій, 234 гідротехнічних споруди. Здійснити реконструкцію всіх меліоративних систем односторонньої дії, їх сьогодні в зоні впливу 45 тис. гектарів, які розраховані більш на скиди води з територій, на системи двосторонньої дії з гарантованим водозабезпеченням.

Вартість будівництва об'єктів для покращення водогос-

подарсько-екологічного становища в зоні впливу водозабору станом на 1990 рік (а сьогодні географія впливу водозабору значно розширилась від закладеного в проекті) в цінах 1984 року мала становити 100 мільйонів карбованців, а на сьогодні це вже трильйони.

Не вдаючись в технічну сторону проекту, можна з впевненістю сказати, що така будова під силу тільки республіканському бюджету.

Зволкання з невідкладним вирішенням першочергових проблем Горині, а за цим стоїть цілий комплекс проблем нашого краю, і в першу чергу пов'язаних з умовами проживання і навіть виживання десятків тисяч моїх земляків, недопустиме.

Зупинюсь на проблемах, які вже сьогодні мають місце, і на тих, які можуть виникнути в недалекому майбутньому.

Перш за все зниження рівнів підземних вод призвело до різкого зниження ґрунтових вод, які є основним джерелом живлення колодязів. І, як наслідок,

в 44 селах Гоцанського району порушено водопостачання, а тільки в 13 селах побудовані системи централізованого водопостачання, на жаль, без каналізаційних мереж.

Такий стан справ має дві негативні сторони: по-перше, це може призвести до підтоплення, як це в свій час було зроблено на півдні республіки, а це особливо небезпечно, оскільки слід пам'ятати, що в нашому краї після першої світової війни бушували епідемії, в тому числі і тифозні. І не потрібно будити те, що дремає на сільських цвинтарях. При нинішньому стані справ санітарно-епідеміологічної служби в країні, з забезпеченням ліками ризик збільшується. По-друге, неконтрольовані локальні скиди комунально- побутових стоків можуть призвести до забруднення підземних джерел перспективного водопостачання, і на перспективу його доведеться вирішувати вже за рахунок інших регіонів.

По-третє, кожен населений пункт повинен мати свої очисні споруди, а де це немож-

ливо — об'єднуватись на селеними пунктами на одні очисні споруди. Категорично недопустиме змішування побутових і технічних стоків, що повністю виводить з ладу очисні споруди, а особливо молокопереробної промисловості. Вони повинні проходити попередню очистку безпосередньо на підприємстві. Ми часом за звичинною вигодою не продумано вичерпуємо до кінця екологічну ємкість навколишнього середовища, в якому живемо.

Геологічна будова басейну Горині досить складна. В крейдяний період моря залишили тут могутні пласти крейди і мергелів. З мергельно-крейдяними відкладами пов'язана проблема утворення карсту — явища, викликаного сукупною діяльністю води і процесом розчинення гірських порід і, як наслідок, утворення пустот. Коли динаміка підземних вод постійно змінюється, це підсилює такі явища. В районах розвитку карсту можливі провали земної поверхні, що вже спостерігались в 1883—1903 роках

в басейні Горині поблизу міста Костополя.

А якщо врхувати специфіку формування водного режиму р. Горині і його підземної складової, які є гідравлічно зв'язані, проблеми ще більш ускладнюються.

Для своєчасного попередження можливих наслідків, і в першу чергу виснаження підземних горизонтів, необхідно запроєктувати і здійснити будівництво між Гоцею і Острогом системи штучного поповнення підземних вод у магдабурзькому варіанті. Це дозволить вирішити зразу дві проблеми, по-перше, стабілізує процеси, які протікають в глибинах, в результаті чого земля поверхня змінює своє висотне положення, а також припиняється пересушування верхніх горизонтів земної поверхні і появи розломів, як це вже має місце в районі села Чудниці, а також в інших місцях.

Анатолій ЯЦИК,
академік АІН України,
директор Інституту водогосподарсько-екологічних проблем.
(Продовження буде).